

un símbol tan nefast, una espècie de nou mur de Berlín." Està satisfet de comprovar el poder de la premsa? "No crec que hagi estat el nostre 'poder' el que ha evitat la construcció del mur, sinó el bon sentit. El nostre mèrit ha estat merament el d'impedir que es fagi alguna cosa sense reflexionar. Només cal recordar que, fa encara no un any, cent mil persones marxaren des de Pristina a Mitrovica per exigir la reunificació de la 'ciutat màrtir'. Crec que ningú no desitjava veure altra vegada la mateixa multitud al carrer." Com els havia arribat la informació? Bajrami somriu. "Si la informació ha arribat fins a nosaltres, això vol dir que hi havia un desacord sobre l'assumpte entre els representants de la comunitat internacional. Desgraciadament per a tots, hi ha un conflicte de competències entre diverses zones i, sovint, poca col·laboració. No és el primer descobriment escandalós que fem, tenim proves tangents sobre la col·lusió entre membres de les forces franceses i paramilitars serbis, per exemple. Però tot això es dilueix amb el daltabaix general o se silencia en nom d'una necessària disminució de la tensió. En aquest cas hem decidit lluitar fermament contra el projecte del mur per entendre que era contraproductiu i nociu per a tothom."

El més ridícul va passar quan *Koha Ditore* va fer públic el projecte. "Com que no podien negar-ho rotundament, [els representants de les tropes franceses] es limitaven a afirmar que no s'estava construint. Al mateix temps la comandància central de la KFOR, a Pristina, va declarar que la informació havia de ser falsa, perquè la idea mateixa era absurda, políticament insostenible. La confusió en les reaccions i les contradiccions eren del tot edificants". Finalment, a principi del juny, el portaveu de la KFOR francesa va declarar, en una conferència de premsa, que s'abandonava el projecte "perquè, visiblement, a *Koha Ditore*, no li agrada". Per a Bajrami, la lliçó inquietant d'aquest cas és la falta de transparència dels que haurien de col·laborar amb les autoritats locals en el reestabliment de les institucions i de la legalitat.

Gani Jakupi

La importància dels mitjans

El periodista Shkëlzen Maliqi, retratat en el seu despatx de treball.

"Hi ha una falta de bons periodistes serbis. Els que realment valen se n'han anat"

Shkëlzen Maliqi (1947), escriptor, filòsof i publicista, és un dels millors analistes polítics de l'ex-Iugoslàvia. En aquesta entrevista explica el renaixement de la premsa a Kosovo.

Shkëlzen Maliqi ha treballat per a una varietat de publicacions periòdiques de diversos estats iugoslaus i, a partir del 1999, per als dos principals diaris kosovars, *Zëri* i *Koha Ditore*. Des del setembre de l'any passat, Maliqi és també responsable del centre regional de corresponents de Radio Free Europe / Radio Liberty (RFE/RL).

RFE/RL és l'hereva de dues ràdios fundades el 1949 i 1951 respectivament, en el marc de la lluita informativa contra els països de l'èx bloc de l'Est. És un dels pocs organismes de la guerra freda que ha sabut evolucionar posant els seus objectius al dia. Avui és una ràdio privada que vol ser objectiva i arribar a tots els països de l'est i del sud-est europeu, de Caucàs i de l'Àsia central. Té vint-i-quatre despatxos regionals amb més de mil corresponents. Els programes arriben a una audiència d'uns trenta-cinc milions d'oients.

A diferència de Voice of America, Deutsche Welle, etc., RFE emet programes en albanès a l'atenció del públic kosovar expressament, des del març del 1999, poc abans dels bombardejos aliats contra Iugoslàvia. A principi d'aquest any, ha ampliat la seva cobertura cap a la població albanesa de Macedònia.

—Quina és la importància del seu centre informatiu?

—Jo sóc responsable de deu corresponents, els quals cobreixen la informació en albanès i en els idiomes eslavoorientals (serbi, bosnià, croat, etc.).

—Tenen dificultats per informar des dels enclavaments serbis?

—Fins a un cert punt, sí. Primer, la mobilitat dels periodistes és reduïda, no poden anar a buscar la informació en zones ètnicament diferents. És ben palesa la manca d'intercanvi d'infor-

mació. Quan es tracta de programes d'opinió, llavors el treball és mixt. D'altra banda, com ja he dit, hi ha una falta de bons periodistes serbis. Els que realment saben treballar, se n'han anat. Però també hi ha altres minories, com els turcs, que tenen programes en el seu idioma, i en aquest cas la interacció és molt més fluida. Som l'última ràdio que preserva el concepte del treball mixt, tota la resta s'han decantat per entitats separades lingüísticament.

—Hi ha hagut algun incident en el treball dels seus periodistes?

—No. Tot i els moments conflictius que hi ha hagut, periòdicament, mai hem tingut cap problema de pes.

—Té la impressió que han disminuït les tensions interètniques?

—Sí. A més, crec que molts dels casos que s'han caracteritzat com a "interètnics" eren simples crims. En el flanc occidental, els kosovars ja estan establint relacions comercials amb els bosnians i els montenegrins. Aquí, a Pristina, hi ha serbis que treballen en l'administració internacional, la gent els coneix i no passa res.

—Els serbis que viuen a Pristina, es poden permetre d'utilitzar el seu idioma en qualsevol lloc?

—Desgraciadament, això és difícil de garantir. A l'Hotel Grand, o a altres llocs públics de rellevància, vostè té tota l'estona periodistes o comerciants serbis. L'altre dia, vaig acom-

panyar un grup de periodistes serbis, i, és clar, al carrer, la gent reaccionava amb sorpresa en sentir parlar en serbi. Això no provoca reaccions agressives, però sí que és cert que des de fa dos anys aquest idioma és molt rar pels carrers de Pristina. Ara bé, més que en aquests termes absoluts, jo veig el problema en el fet que, per als serbis que viuen en els enclavaments, i que abans habitaven a Pristina, és perillós el sol fet d'aparèixer per aquí. Les responsabilitats encara no s'han aclarit, i això provoca totes les acusacions. Un jove serbi, que òbviament haurà estat mobilitzat durant la guerra, per molt que hagi tingut una conducta més que correcta, té molt difícil d'anar per on sigui explicant-se. El problema dels serbis a Kosovo és que continuen sent sospitosos en potència.

—Com es pot canviar això?

—És una responsabilitat dels líders polítics serbis, de Kosovo i de Belgrad. Com més aviat hi hagi una transparència i un reconeixement públic de les responsabilitats, abans es podrà aspirar a la reconciliació. Jo crec que Sèrbia està començant a prendre's seriosament el processament dels responsables dels crims de guerra, per evitar una criminalització col·lectiva. Al cap i a la fi, som veïns, i acabarem tenint relacions veïnals normals. Molts dels nostres camins que duen a Europa, en tots els sentits,

passen per Sèrbia. N'hem de ser conscients, d'això.

—Hi influeix el dilema sobre l'estatus final de Kosovo en les relacions interètniques?

—Sense dubte.

Això manté les tensions. El noranta per cent de la població de Kosovo, inclosos aquí els albanesos, els turcs, els bosnians i part dels *roms* (gitanos), estan a favor de la independència. Això deixa a la resta en el paper d'una quinta columna instrumentalitzable al gust dels governs que s'estableixin a Belgrad.

—En un país en què, tradicionalment, la premsa era una espècie de portaveu de les autoritats estatals, l'èxit del diari *Koha Ditore* en la lluita contra el mur de Mitrovica estableix un precedent. Creu que alguna cosa està canviant?

—És una constatació que cal prendre amb relativitat. Més que el poder de la premsa, aquest cas reflecteix una dissensió conceptual sobre el protectorat, entre diversos factors internacionals presents a Kosovo. La força dels mitjans de comunicació és en proporció indirecta amb la unitat de posicions dels internacionals. El mur de Mitrovica ha caigut sobretot perquè era un projecte racionalment insostenible. Això no treu, però, que es tracti d'un canvi substancial, encara que fos només per impedir que es cometessin actes absurds amb conseqüències imprevisibles.

—Sobren mitjans de comunicació a Kosovo?

—Encara que sembli que n'hi ha massa per a un país tan petit, no. A part de la premsa, hi ha moltes emissores de ràdio i diverses cadenes de televisió. La manca d'aquestes últimes se n'ha ressentit moltíssim durant la campanya electoral de l'any passat. Kosovo es troba en un estat incipient de l'evolució democràtica, i en la base de la seva evolució hi ha la informació. El que compta, més que el nombre, és la independència i la neutralitat dels principis dels mitjans informatius.

Gani Jakupi

“El problema dels serbis a Kosovo és que continuen sent sospitosos en potència. Cal que hi hagi transparència i un reconeixement públic de responsabilitats”